

Rainer Maria Rilke
Laiškai jaunam rašytojui

PARYŽIUS,
1903 m. vasario 17 d.

Didžiai gerbiamas pone,

Jūsų laiškas pasiekė mane vos prieš kelias dienas. Noriu padėkoti Jums už jame pareikštą didelį ir mielą pasitikėjimą. Daugiau ne ką ir tegaliu. Negaliu gilintis į Jūsų eilėraščių pobūdį; mat bet kokie kritiko ketinimai man pernelyg svetimi. Nėra nieko, kas paliestų meno kūrinį menkliau nei kritinis žodis: pabaiga čia visuomet būna tik daugiau ar mažiau pavykęs nesusipratimas. Daiktai nėra tokie apčiuopiami ir nusakomi, kaip mes dažniausiai esame įtikinėjami; dauguma įvykių yra nenusakomi, jie vyksta erdvėje, kurion žodis niekad nėra įžengęs, o labiau už viską nenusakomi yra meno kūriniai, slėpiningi padarai, kurių gyvenimas tveria greta mūsų laikino gyvenimo.

Pradėdamas laišką tokiomis pastabomis, galiu tiktai dar pasakyti, kad Jūsų eilėraščiai nėra saviti, tačiau juose esama tylių ir paslėptų asmenybės užuomazgų. Labiausiai tatai jaučiu paskutiniam eilėrašty "Mano siela". Jame šis tas savita ieško žodžio ir išraiškos. O gražiame eilėrašty "Skiriu Leopardi" galbūt bręsta tam tikra giminytė su tuo didžiuoju vienišium. Ir vis dėlto tie eilėraščiai savaime dar yra niekas, jie dar nesavarankiški, taip pat ir paskutinysis, ir Leopardi skirtasis. Eiles palydėjęs Jūsų malonus laiškas tikrai padėjo man suprasti vieną kitą ydą, kurią, nors ir negalėdamas apibūdinti žodžiais, jaučiau, kai skaičiau Jūsų eilėraščius.

Klausiate, ar Jūsų eilės geros. Klausiate mane. Anksčiau klausėte kitus. Siuntinėjate jas žurnalams. Lyginate jas su kitais eilėraščiais ir nerimaujate, kai kuri nors redakcija Jūsų eilių atsisako. Tai štai (kadangi leidote man Jums patarinėti), prašau Jus, liaukitės. Jūs dairotės išorėn, o dabar to Jums visų pirmiausia nevalia daryti. Niekas negali Jums patarti ir padėti, niekas. Yra tiktai vienas būdas. Eikite į save. Išstirkite priežastį, verčiančią Jus rašyti; išstirkite, ar ji suleidusi savo šaknis giliausioje Jūsų širdies vietoje, prisipažinkite pats sau, ar mirtumėte, jeigu Jums būtų neleidžiama rašyti. Tatai visų pirmiausia: paklauskite pats save tyliausią savo nakties valandą - ar privalau rašyti? Kaskitės į save, iki rasite gilų atsakymą. Ir jeigu jis būtų teigiamas, jeigu galėtumėte atsiliepti į šitą rimtą klausimą tvirtu ir paprastu "Privalau", tai kurkite savo gyvenimą vadovaudamiesi šia būtinybe. Jūsų gyvenimas ligi pat savo nereikšmingiausios ir menkiausios valandos turi tapti to siekio ženklų ir liudijimu. Tada artinkitės prie gamtos. Tada pamėginkite, lyg būtumėt pirmasis žmogus, pasakyti, ką matot ir patiriat, ką mylit ir ką prarandat. Nerašykite meilės eilėraščių; iš pradžių venkite tų formų, kurios pernelyg dažnos ir įprastos: jos pačios sunkiausios, nes reikalinga didi, subrendusi galia duoti šį tą sava ten, kur esama gausios ir geros, iš dalies tiesiog puikios tradicijos. Tad gelbėkitės nuo bendrųjų motyvų ir imkitės tų, kuriuos Jums pateikia Jūsų pačių kasdiena; vaizduokite savo liūdnumus ir troškimus, šmėkštelinčias mintis ir tikėjimą koku nors grožiu - vaizduokite visa tai su meiliu, tyliu, nuolankiu nuoširdumu, o išreikšti save naudokite savo aplinkos daiktus, savo sapnų vaizdus ir savo prisiminimų objektus. Jeigu Jūsų kasdiena pasirodytų Jums skurdi, nekaltinkit jos; kaltinkit save, sakykite sau, kad esat per menkas poetas, jei nesugebat prisišaukti jos turtų; mat kuriančiam žmogui neegzistuoja skurdas ir nėra skurdžių neįdomių vietų. Juk net jeigu Jūs būtumėt kalėjime, kurio sienos neleidžia nė vienam pasaulio šnaresui pasiekti Jūsų juslių, - argi Jūs ir tuomet vis dėlto neturėtumėt dar savo vaikystės, to įstabaus, karališko turto, to atsiminimų lobyno? Nukreipkite į ją savo dėmesį. Pamėginkit iškelti paviršiu nuskendusias tos plačios praeities sensacijas; Jūsų asmenybė sutvirtės, Jūsų vienatvė prasiplės ir taps prieblandoje skendinčiu

būstu, kur kitų triukšmas praeina toli pro šalį. Ir jeigu iš to posūkio į vidų, iš to nugrimzdimo į savą pasaulį kils eilės, tada Jums nė galvon neateis ką nors klausti, ar tai geros eilės. Jūs taip pat nemėginsite sudominti šitais darbais žurnalų: mat laikysite juos savo miela natūralia nuosavybe, savo gyvenimo dalimi ir balsu. Meno kūrinys yra geras, jeigu jis gimęs iš būtinybės. Šis jo kilmės pobūdis lemia jo įvertinimą; jokio kito nėra. Todėl, didžiai gerbiamas pone, aš nežinau, ką daugiau Jums patarti, tik tiek: eiti į save ir tyrinėti gelmes, kuriose yra Jūsų gyvenimo ištakos; prie jo versmių Jūs rasite atsakymą, ar privalote rašyti. Priimkite jį tokį, koks pasigirs, ir nieko nesiaiškinkite. Galbūt pasirodys, kad esate pašauktas būti menininku. Tada prisiimkite šią lemtį. ir neškite ją, jos našta ir didybę, niekad neklausdamas, koks atlygis už tai galėtų ateiti iš išorės. Juk kuriantis žmogus turi būti atskiras pasaulis ir viską rasti savyje ir gamtoje, prie kurios yra prisišliejęs.

Bet galbūt, šitaip nužengęs į save ir savo vienatvę, turėsit atsižadėti minties tapti poetu (užtenka, kaip sakiau, pajusti, kad gali gyventi nerašydamas, ir jau apskritai neturi teisės rašyti). Bet ir tada tas grįžimas į save, kurio Jus prašau, nebus veltui. Jūsų gyvenimas nuo to laiko bet kuriuo atveju atras savus kelius, o kad jie būtų geri, turtingi ir tolimi, to aš Jums linkiu labiau, nei galiu pasakyti.

Ką dar galėčiau Jums pasakyti? Man regis, kad būsiu pasakęs viską, kad teisingai būsiu sudėjęs visus akcentus; galų gale juk norėjau Jums tik patarti, kad tyliai ir rimtai augdamas nugyventumėt savo raidą; tiesiog negalite jos smarkiau sutrikdyti, kaip vis dairydamasis išorėn ir iš išorės tikėdamasis atsakymo į tuos klausimus, į kuriuos galbūt gali atsakyti vien Jūsų slapčiausias jausmas tyliausiąją Jūsų valandų.

Apsidžiaugiau, Jūsų laiške aptikęs pono profesoriaus Horaceko pavardę; ligi šiol išsaugojau šitam mielam mokslininkui didžią pagarbą ir daugelį metų tebetveriantį dėkingumą. Gal galėtumėt pasakyti jam apie tuos mano jausmus; labai miela, kad jis mane dar tebemena, ir aš gebu tatau įvertinti.

Eiles, kurias man maloniai patikėjote, gražinu su šiuo laišku. Ir dar kartą dėkoju už tokį didį ir širdingą pasitikėjimą, kuriuo, kuo nuoširdžiau atsakydamas, kaip įmanoma mėginau pasidaryti nors truputėlį labiau vertas negu, kaip prašalaitis, iš tikrųjų esu.

Su didžiausiu atsidavimu ir prielankumu
RAINER MARIA RILKE

VIAREGGIO prie Pisa'os (Italija),
1903 m. balandžio 5 d.

Malonėkite man, mielas ir gerbiamas pone, atleisti, kad tik dabar su dėkingumu prisimenu Jūsų vasario 24 dienos laišką: visą tą laiką negalavau, nepasakytum, kad iš tikrųjų sirgau, bet buvau prislėgtas į influencą panašaus alsumo, neleidusio man nieko imtis. Ir pagaliau, jau visai nebegalėdamas atsigausti, išvažiavau prie šitos Pietų jūros, kurios atgaiva sykį jau yra mane išgelbėjusi. Bet dar nesu pasveikęs, rašyti man sunku, tad Jums teks pasitenkinti ne kuo daugiau, kaip tik šiomis keliomis eilutėmis.

Be abejo, turite žinoti, kad kiekvienu savo laišku mane visados pradžiuginsite, bet drauge turėsite būti ir atlaidus, gavęs atsakymą, kuris Jus tikriausiai ne sykį paliks bestovintį tuščiomis rankomis; mat iš esmės, ir kaip tik giliausių ir svarbiausių dalykų atvejais, mes esame neapsakomai vieniši, ir daug kas turi nutikti, kad vienas kitam galėtume patarti ar juolab padėti, daug kas turi pasisiekti, ištisa dalykų konsteliacija turi susidėstyti, idant vieną sykį tatau pavyktų.

Šiandien Jums norėjau pasakyti tik tai du dalykus. Ironija:

Nesiduokite jos užvaldomas, ypač nekūrybingais momentais. Kūrybingaisiais mėginkite ją taikyti, veikiau kaip vieną priemonių gyvenimui suvokti. Tyrai naudojama, ji ir pati tyra, ir nėra reikalo josios gėdytis; o jeigu jaučiatės pernelyg su ja susigyvenęs, jeigu bijotės vis didėjančio susigyvenimo su ja, tai atsigręžkite į didžius ir rimtus objektus, prieš kuriuos ji pasidarys menka ir bejėgė. Ieškokite daiktų

gelmės: tenai ironija niekad os nenužengia, - o šitaip privesdamas ją prie didybės pakraščio, drauge ir išmėginsite, ar šis suvokimo būdas kyla iš Jūsų prigimtinės būtinybės. Mat rimtų dalykų įtakoje ji arba atsimes nuo Jūsų (jeigu yra atsitiktinė), arba (jeigu nuo prigimimo yra Jūsų savastis) sutvirtės ir pavirs rimtu įrankiu, stodama šalia tų priemonių, kuriomis Jūs turėsite formuoti savąjį meną.

O antrasis dalykas, kurį Jums šiandien norėjau papasakoti, yra štai koks:

Iš visų mano knygų tik kelios man yra būtinai reikalingos, o dvi netgi visuomet esti tarp mano daiktų, kad ir kur aš būčiau. Jos ir šičia šalia manęs: Biblija ir didžiojo danų rašytojo Jenso Peterio Jacobseno knygos. Man toptelėjo mintis, kad Jūs gal nežinote jo veikalų. Lengvai galite įsigyti, nes dalis, labai gerai išversta, išėjusi Reclamo leidyklos "Universaliosios bibliotekos" serijoje. Įsigykite J.P. Jacobseno tomelį "Šešios novelės" ir jo romaną "Nilsas Liūnė" ir pradėkite nuo pirmosios pirmojo tomelio novelės, kuri vadinasi "Mogens". Pasaulis pagaus Jus, pasaulio palaima, turtingumas, nesuvokiama jo didybė. Pagyvenkite valandėlę tose knygose, pasimokykite iš jų, ko Jums pasirodys verta pasimokyti, bet pirmiausia pamilkite jas. Už tą meilę Jums bus šimteriopai ir tūkstanteriopai atlyginta, kad ir kaip susiklostytų Jūsų gyvenimas, - ji, esu tikras, eis per Jūsų tapsmo audinį, kaip viena iš svarbiausių gijų tarp visų kitų Jūsų patirties, nusivylimų ir džiaugsmo gijų.

Jeigu privalėčiau pasakyti, iš ko sužinojau šį tą apie kūrybos esmę, apie jos gelmę ir amžinumą, galėčiau paminėti tik du vardus: Jacobseno, to didžio, didžio rašytojo, ir Auguste'o Rodino, skulptoriaus, kuriam nėra lygių tarp gyvųjų menininkų.

Ir tegul visokeriopa sėkmė lydi Jūsų kelius!

Jūsų

RAINER MARIA RILKE

VIAREGGIO prie Pisa'os (Italija),
1903 m. balandžio 23 d.

Labai mane, mielas ir gerbiamasis pone, pradžiugino Jūsų velykinis laiškas; mat jis byloja daug gero apie Jus, o tai, kaip Jūs kalbėjote apie didį ir mielą Jacobseno meną, parodė man, kad neapsirikau, privesdamas Jūsų gyvenimą ir daugybę jo klausimų prie šito gausybės šaltinio.

Dabar Jums atsivers "Nilsas Liūnė", įstabumų ir gelmių knyga; juo dažniau ją skaitai, atrodo, lyg joje būtų visa - nuo menkiausio gyvenimo dvelktelejimo ligi pat sodraus, didingo jo sunkių vaisių skonio. Čia nėra nieko, kas nebūtų buvę suprasta, suvokta, patirta ir atpažinta virpulingame atminties nuaidėjime; joks išgyvenimas nebuvo per menkas, ir smulkiausias įvykis atsiskleidžia kaip likimas, o pats likimas yra tarytum nuostabus erdvus audinys, kurio kiekviena gija vedžiojama ir prie kitų glaudžiama neapsakomai švelnios rankos, ir daugybės kitų vis palaikoma ir nešama. Jūs patirsite didžią laimę pirmąsyk perskaityti šią knygą ir lyg naujame sapne eisite per jos nesuskaičiuojamus netikėtumus. Bet galiu Jums pasakyti, kad ir vėliau kiekvienąkart toks pat nustebeš eini per šias knygas, ir jos nepraranda nė truputėlio savo nuostabios galios ir pasakiškumo, kuriais pirmą sykį verste užverčiamas skaitytojas. Kiekvieną kartą tik vis labiau jomis mėgaujiesi, daraisi vis dėkingesnis ir kažkoks geresnis, ir paprasčiau viską matai, ir tavo tikėjimas į gyvenimą darosi gilesnis, ir pats jautiesi gyvenime laimingesnis ir didesnis.

O vėliau Jūs turėsite perskaityti nuostabią knygą apie "Marie Grubbe" likimą ir ilgesį bei Jacobseno laiškus, ir dienoraščius, ir fragmentus, pagaliau - ir jo eilėraščius, kurie (nors tik pakenčiamai išversti) gyvi begaliniu skambesiu. (Čia Jums patarčiau nusipirkti gražų visų Jacobseno raštų leidimą, kuriame visa tai sudėta. Trys tų raštų tomai, beje, geri vertimai, išėjo Leipcege Eugeno Diederichso leidykloje, o kiekvienas tomas, kaip man regisi, kainuoja tik 5 arba 6 markes.)

Kalbėdamas apie "Čia turėtų stovėti rožės.." (tų neprilygstamai subtilios formos kūrinį), Jus, žinoma, esate visiškai, visiškai ir nenuginčijamai teisus, kad nepritariate tam, kas parašė įžangos žodį. Ir tebūnie čia išsyk išdėstytas prašymas:

Skaitykite kuo mažiau estetinių kritinių veikalų, tai arba šališkos nuomonės, suakmenėjusios ir jau visai beprasmės dėl savo negyvo stingulio, arba mitrus žodžių žaidimai, kuriuose vieną sykį laimi viena nuomonė, o kitą - stačiai priešinga. Meno kūrinįs gaubia begalinė vienatvė, ir kritikai jie mažiau nei bet kam pasiekiami. Tik meilė juos gali pastverti ir išlaikyti, ir būti jiems teisinga. Visada manykite, kad teisybė Jūsų paties ir Jūsų nuojautos, o ne visų tų nagrinėjimų, aptarimų ir įvadų pusėje; jeigu vis dėlto pasirodytų, kad Jūs neteisus, natūralus Jūsų vidinio gyvenimo augimas palengva ir laikui bėgant nuves Jus prie kitų požiūrių. Nevaržykite savitos, tylios ir nekliudomos savo sprendimų raidos, kuri, kaip ir kiekviena pažanga, turi kilti pačiose vidinėse gelmėse ir kurios niekaip negalima paskubinti ar pagreitinti. Viską lemia gebėjimas išnešioti ir paskui pagimdyti. Leisti kiekvienam įspūdžiui ir kiekvieno jausmo daigui pasiekti pilnatvę vien savo viduje, nenusakomoje, nesuvokiamoje, savo intelektui neprieinamoje tamsoje, ir su begaliniu nuolankumu ir kantrybe laukti, kada ateis valanda gimti naujam aiškumui: tik tai ir reiškia gyventi menininko gyvenimą - ir mėginant suprasti, ir kuriant.

Čia nieko nepamatuosi laiku, čia nieko nereiškia metai, ir dešimt metų čia visai niekas. Būti menininku - vadinasi, neskaičiuoti ir neužsiiminėti aritmetika, nokti kaip medžiui, kuris neskubina savo syvų ir ramiai stovi per pavasario audras, nebūgštaudamas, kad po jų gali neateiti vasara. Vasara vis dėlto ateina. Bet ji ateina tik pas kantriosius, kurie gyvena taip, lyg prieš juos plytėtų amžinybė, - tokie jie tykūs ir erdvūs. Aš to kasdien mokausi, mokausi per skausmus, kuriems esu dėkingas. Kantrybė nulemia viską!..

RICHARD DEHMEL: man su jo knygomis (beje, ir su pačiu žmogum, man truputėlį pažįstamu) būna taip, kad aš, užtikęs vieną jo gražių puslapių, visados bijausi kito, viską galinčio pagadinti ir mielus dalykus paversti į niekingus. Gana gerai jį apibūdinote žodžiais:

"gosliai gyventi ir kurti". Ir juk tikrai meninis išgyvenimas yra toks neįtikėtinais artimas lytiniam išgyvenimui, jo skausmui ir saldybei, kad abu šie reiškiniai iš tiesų tėra skirtingos to paties ilgesio ir tos pačios palaimos formos. Ir jeigu vietoj žodžio "goslumas" būtų leistina pasakyti "lytis", "lytis" didžiųjų, plačiąja, tyrąja, jokios bažnytinės klaidos įtaringai nepersekiojama prasme, tai jo menas būtų labai didis ir be galo svarbus. Dehmelio meninė galia yra didi ir stipri kaip koks pirmykštis instinktas, joje glūdi savi, nieko nepaisantys ritmai, ta galia veržiasi iš Dehmelio nelyg iš kalnų.

Bet atrodo, kad toji galia ne visados yra visai nuoširdi ir be pozos. (Tačiau tai juk ir yra vienas pačių sunkiausių kūrejo išmėginimų: jis visados privalo likti nesuvokiantis savo geriausių dorybių, nė nenučiuokiantis apie jas, jeigu nori, kad šios dorybės neprarastų savo natūralumo ir nekaltybės!) O paskui, kai toji galia, šniokšdama ir verždamasi pro jo esybę, pasiekia lyties sferą, ji atranda ne tokį visai tyrą žmogų, koks būtų jai reikalingas. Tai yra ne visai brandus ir tyras lyties pasaulis, jis nėra pakankamai žmogiškas, jis tik vyriškas, jis - tik goslumas, svaigulys ir nenustygimas, slegiamas senųjų prietarų ir puikybių, kuriomis vyras subjaurojo ir prislėgė meilę. Jis myli tiktai kaip vyras, o ne kaip žmogus, todėl ir jo lyties pajauta yra kažkokia siaura, tariamai patrakusi, kaupina patyčios, laikina, neamžina, o dėl to jo menas sumenkėja ir darosi dviprasmiškas ir abejotinas. Tas menas nėra be dėmės, jis pažymėtas laiko ir aistros ženklais, tad nedaug kas iš jo ištvėrs ir išliks. (Bet juk tokia yra didesnioji meno dalis!) Ir vis dėlto galima giliai gėrėtis tuo, kas jame didu, tik nevalia jam visiškai atsiduoti, nevalia tapti šalininku to Dehmelio pasaulio, kuris toks be galo baugus, pilnas svetimoterystės ir sumaišties ir tolimas tikriesiems likimams, verčiantiems labiau kentėti nei tos laikinos negandos, bet duodantiems daugiau didybės grogų ir amžinybės drąsos.

O jei pagaliau kalbėsime apie mano knygas, tai aš užvis mieliausiai atsiųščiau visas tas, kurios tik galėtų bent kiek Jus pradžiuginti. Bet esu labai neturtingas, ir mano knygos, vos sykį pasirodžiusios,

man nebeprisiklauso. Aš pats negaliu jų nusipirkti ir, kaip man labai dažnai norėtusi, padovanoti tiems, kuriems jos būtų mielos.

Todėl surašau Jums lapelyje pavadinimus (ir leidyklas) savo pastaraisiais metais išėjusių knygų (naujausių, iš viso esu paskelbęs kokias 12 ar 13), ir jau Jums, mielas pone, teks pasitaikius progai gal kurią vieną ar kitą užsisakyti.

Man malonu žinoti, kad pas Jus esama mano knygų.

Likite sveikas

Jūsų

RAINER MARIA RILKE

Laikinai

WORPSWEDE prie BREMENO,

1903 m. liepos 16 d.

Maždaug prieš dešimt dienų palikau Paryžių, palikau gerokai negaluodamas ir nuvargęs, ir išvažiavau į didžią šiaurinę lygumą, kurios erdvė ir tyła, ir dangus turi mane išgydyti. Tačiau atvažiavau į ilgą lietų, kuris tik šiandien, regis, truputį blaivosi viršum neramaus vėjuoto krašto; ir naudodamasis šita pirmąja šviesos akimirka, noriu Jus, mielas pone, pasveikinti.

Didžiai mielas pone Kappusai: ilgai neatsakiau į vieną Jūsų laišką, bet ne todėl, kad būčiau jį pamiršęs - priešingai: jis buvo iš tų laiškų, kuriuos, radęs tarp kitų, dar sykį perskaitai, ir aš įžvelgiau Jus tame laiške, lyg būtumėt buvęs visai šalia. Tai buvo gegužės 2 d. laiškas, Jūs jį, be abejo, prisimenate. Skaitant jį kaip dabar štai, didžioje šitų platumų tyloje, gražus Jūsų rūpestis dėl gyvenimo žavi mane net labiau, nei buvau tai patyręs jau Paryžiuje, nes ten viskas kitaip skamba ir aidi dėl per didelio triukšmo, nuo kurio dreba visi daiktai. Čia, supamas didingo krašto, per kurį nuo jūrų keliauja vėjai, - čia aš jaučiu, kad į tuos klausimus ir jausmus, kurie gyvena savą gyvenimą Jūsų gelmėse, niekad jos žmogus negalės atsakyti; mat ir visų geriausiems žodžiai pradeda pintis, kai jie mėgina prabilti apie tyliausius ir mažne nenusakomus dalykus. Vis dėlto esu įsitikinęs, kad Jūs rasite atsakymą, jei laikysitės daiktų, panašių į tuos, kurie dabar teikia atgaivą mano akims. Jeigu laikysitės gamtos, to, kas joje paprasta, maža ir mažne niekieno nematoma ir kas taip netikėtai gali pavirsti tiesiog neišmatuojama didybe; jeigu mokėsite mylėti, kas menka, ir kukliai kaip tarnas stengsitės pelnyti pasitikėjimą to, kas iš pažiūros skurdu: tuomet viskas Jums pasidarys lengviau, vieningiau ir kažkaip taikingiau, - galbūt ne protui, kuris nustebeš nebesuspės žengti drauge, bet pačioms Jūsų sąmonės gelmėms, Jūsų budėjimui ir žinojimui. Jūs dar toks jaunas, dar stovite prieš visas pradžias, tad ir noriu Jus, mielas pone, kaip įmanydamas įtaigiau paprašyti, kad turėtumėt kantrybės viskam, kas Jūsų širdyje dar neišrišta, ir kad mėgintumėt pamėgti pačius klausimus nelyg užrakintus kambarius arba nelyg knygas, parašytas be galo svetima kalba. Neieškokite dabar atsakymų, kurie Jums negali būti duoti, nes Jus negalėtumėte jų gyventi. O juk svarbu kaip tik viską gyventi. Gyvenkite dabar klausimus. Tuomet galbūt palengva, nė pats nepastebėdamas, vieną tolimų dienų pasijusite begyvenęs atsakymą. Galbūt Jumyse, kaip itin palaiminga ir tyra gyvenimo rūšis, slypi galimybė kurti ir formuoti; ugdykite save tam, - tačiau tai, kas ateina, priimkite su didžiu pasitikėjimu ir jeigu tik tai kyla iš Jūsų valios, iš kokios nors Jūsų vidinės būtinybės, imkitės to ir nepradėkite ko nors nekęsti. Lytis yra sunki; teisybė. Tačiau tai, kas mums pavesta, yra sunku, mažne visa, kas rimta, yra sunku, o visa yra rimta. Jeigu tik suprasite tai ir pradėsite, remdamasis savimi, savo prigimtimi ir būdu, savo patirtim ir vaikyste, savo galiomis, grumtis dėl grynai savito (konvencijų ir papročių neveikiamo) požiūrio į lytį, Jums nebereikės bėgti, kad galite prarasti save ir pasidaryti nevertas savo geriausio turto.

Pasitenkinimas dėl fizinio suartėjimo yra juslinis išgyvenimas, niekuo nesiskiriantis nuo gryno stebėjimo ar gryno pojūčio, kuriuo gražus vaisius užlieja liežuvį; tai mums duotas didis ir begalinis patyrimas, žinia apie pasaulį, viso žinojimo pilnatvė ir pažiba. Ir bloga ne tai, kad mes jį patiriame; bloga, kad beveik visi ta patirtim piktnaudžiauja, ją švaisto ir griebiasi jos kaip dirgiklio alsiose gyvenimo vietose ir kaip pramogos, - nors ji yra susitelkimas kulminacijoms. Juk žmonės ir valgytą pavertė kuo kitu: skurdas vienoje pusėje, perteklius - kitoje sudrumstė šį skaidrų poreikį; panašiai susidrumstę yra ir visi gilūs, paprasti ir būtini poreikiai, kuriais atsinaujina gyvenimas. Tačiau paskiras žmogus gali juos pats sau praskaidrinti ir skaidriai juos gyventi (o jeigu ir ne paskiras žmogus, kuris pernelyg priklausomas, tai bent vienišasis). Jis gali prisiminti, kad visas gyvūnų ir augalų grožis yra tyliai tverianti meilės ir ilgesio forma, ir, žiūrėdamas į gyvūną lygiai taip pat kaip į augalą, gali išvelgti, kaip šis jungiasi ir dauginasi, ir auga ne dėl fizinio smagumo ir ne dėl fizinės kančios, vien lenkdamasis būtinybėms, didesnėms už smagumų ir kančią ir galingesnėms už valią ir priešinimąsi. O, kad žmogus nuolankiau priimtų ir rimčiau neštų ir laikytų šią paslaptį, kurios pilna žemė ligi pačių menkiausių daiktų, kad žmogus pajustų, kokia siaubingai sunki toji paslaptis, užuot ją laikęs lengva! Kad jis pajustų pagarbą savo vaisingumui, kuris yra tikrai vienas, ar rodytųsi esąs dvasinis ar fizinis; juk ir dvasinė kūryba kyla iš fizinės ir iš esmės su ja tapati, juk ir ji tėra tik tylesnis, įstabesnis ir amžinesnis kūniško pasitenkinimo atkartojimas. "Mintis, kad esi kūrėjas, kad duodi pradžią, formuoji", nieko neverta, jeigu ji nuolatos didžiai nepatvirtinama ir neįgyvendinama pasaulyje, jeigu jai tūkstanteriopai nepritaria daiktai ir gyvūnai, - o tos minties teikiamas malonumas tik todėl toks neaprašomai gražus ir gausus, kad jis kaupinas paveldėtų prisiminimų apie milijonų pradėjimą ir gimdymą. Vienoje kūrėjo mintyje atgyja tūkstantis užmirštų meilės naktų, pripildydamos ją aukštos didybės. O tie, kas, naktimis suėję draugėn, susijungia, sūpuojami pasitenkinimo, - tie rimtai triūsia ir kaupia saldybes, gelmę ir galybę giesmei kokio nors būsimio poeto, kuris pakils apsakyti neapsakomų džiaugsmų. Ir priartina ateitį; ir net jeigu klysta ir aklomis puola kits kitam į glėbį, ateitis vis tiek ateina, naujas žmogus pakyla, ir iš pažiūros čia vykstančio atsitiktinumo fone pradeda veikti dėsnis, kurio valdoma atspari ir guvi sėkla prasiskverbia ligi atviros kiaušialąstės, keliaujančios jos pasitikti. Nesiduokite suklaudinamas paviršių; gelmėse viskas dėsninga. Ir tie, kas klaidingai ir netinkamai gyvena paslaptį (o tokių labai daug), tik patys jos nebetenka, tačiau vis tiek, nė patys to nežinodami, perduoda jų toliau lyg neatplėštą laišką. Ir nesutrikite dėl vardų daugybės ir atvejų sudėtingumo. Galbūt viršum visko kaip visuotinis ilgesys yra didi motinystė. Grožis nekaltos merginos, "dar nieko (kaip Jūs gražiai sakote) nenuveikusios" būtybės, yra motinystė, kuri pati save nu jaučia ir ruošiasi, būgštuoja ir ilgisi. O motinų grožis yra tarnaujanti motinystė, o senutė kupina didžiųjų prisiminimų. Ir vyro gelmėje, kaip man regisi, slypi motinystė - ir kūniška, ir dvasinė; pradėdamas kūdikį jis irgi sakytumei gimdo, ir gimdymas yra tuomet, kai jis kuria iš slapčiausios vidinės pilnatvės. Ir galbūt lytys yra giminėsnės, negu paprastai manoma, galbūt didysis pasaulio atsinaujinimas bus tas, kad vyras ir mergina, išsivadavę nuo visų klaidingų jausmų ir neprielankumų, ieškos kits kito nebe kaip priešingybės, o kaip brolio ar sesers ir kaimyno ir sueis draugėn kaip žmonės, idant paprastai, rimtai ir kantriai drauge neštų jiems uždėtą sunkią lytį.

Tačiau viską, kas galbūt ateity bus daugeliui, vienišasis jau dabar gali ruošti ir statyti savo rankomis, kurios nebe taip smarkiai klysta. Todėl, mielas pone, mylėkite savo vienatvę ir kęskite jos keliamą skausmą su dailiabalse rauda. Juk tie, kas Jums artimi, kaip Jūs sakote, yra toli, o tatai rodo, kad aplink Jus pradeda darytis erdvu. Ir jeigu Jūsų artuma yra toli, tai Jūsų erdvuma jau siekia žvaigždes ir yra labai didi; džiaukitės savo augimu, į kurį juk nieko negalite pasiimti drauge, ir būkite geras tiems, kurie atsilieka, ir tvirtai ir ramiai žiūrėkite į juos, ir nekamuokite savęs jų abejonėmis, ir negąsdinkite jų savo pasitikėjimu ar džiaugsmu, kurių jie negalėtų suprasti. Ieškokite su jais kokios nors paprastos ir ištikimos bendrumos, kuri nebūtinai turi kisti, kai Jūs darysitės vis kitoks, vis kitoks; mylėkite juose kitos formos gyvenimą ir būkite atlaidus senstantiems žmonėms, bijantiems vienumos, kuria Jūs pasikliaujate. Venkite duoti peno tai dramai, kuri visada užsimezga tarp tėvų ir vaikų; jai išievojama

daug vaikų jėgų, ji praryja tėvų meilę, kuri veikia ir šildo, net neįstengdama suvokti. Nereikalaukite iš jų patarimo ir nesitikėkite supratimo; tačiau tikėkite meile, kuri jums saugoma kaip palikimas, ir būkite tikras, kad šitoje meilėje glūdi galia ir palaiminimas, iš kurių Jums nereikia išeiti net jei leidžiatės į labai plačias erdves!

Gerai, kad iš pradžių žengiate į tokią profesiją, kuri padarys Jus savarankišką ir visais atžvilgiais vers pasikliauti tik savimi. Kantriai laukite, ar Jūsų slapčiausias gyvenimas pasijus varžomas šitos profesijos formos. Man ji atrodo labai sunki ir kelianti labai daug reikalavimų, nes ją slegia daugybė konvencijų, ir ji mažne nepalieka erdvės asmeniniam savo užduočių supratimui. Tačiau Jūsų vienatvė net ir labai atšiaurioje aplinkoje bus Jūsų atrama ir prieglobstis, ir per ją Jūs atrasite visus savo kelius. Visi mano linkėjimai pasirengę Jus lydėti, aš visiškai pasikliauju Jumis.

Jūsų

RAINER MARIA RILKE

ROMA, 1903 m. spalio 29 d.

Mielas ir gerbiamas pone,

Jūsų rugpjūčio 29 d. laišką gavau Florencijoje ir dabar - tik po dviejų mėnesių - pranešu Jums tatau Atleiskit už tokį delsimą, - mat kelionėse nemėgstu rašyti laiškų, nes laiškų rašymui man reikia ne vien būtiniausių įnagių, bet ir šio to daugiau: truputėlio tylos ir vienatvės, ir ne itin nemielos valandos.

Į Romą mes atvykom maždaug prieš šešias savaites, tokiu metu, kada tai dar buvo tuščioji, tvankioji, karštinge nelemtai pagarsėjusi Roma, ši aplinkybė kartu su kitais praktiniais kūrimosi vargais buvo iš dalies kalta dėl to, kad sambrūzdis aplink mus niekaip nenorėjo baigtis, ir svečia šalis prislėgė mus benamystės našta. Be to, reikia dar turėti galvoje, kad Roma (jeigu jos nepažįsti) pirmomis dienomis atrodo slogiai liūdna: dėl negyvos ir blankios muziejaus atmosferos, kuri nuo jos dvelkia, dėl gausybės paviršių ištrauktų ir per vargus palaikomų jos praeičių (kuriomis, minta menka dabartis), dėl nenusakomo, mokslininkų ir filologų remiamo ir iš įpročio Italijon traukiančių keliauninkų mėgdžiojamo perdėto aukštinimo visų tų subjurotų ir sugadintų daiktų, kurie iš esmės juk yra vien atsitiktinės liekanos kitų laikų ir kito gyvenimo, nesančio ir neturinčio būti mūsų gyvenimu. Pagaliau, po savaites trukusios kasdieninės gynybos, tu, nors šiek tiek sutrikęs, vėlei grįžti pats į save ir sakai sau: Ne, čia nėra daugiau grožio negu kitur, ir visi tie iš kartos į kartą su susižavėjimu perduodami daiktai, neįgudusių rankų taisyti ir vis papildyti, nieko nereiškia, jie - niekas, jie neturi širdies ir vertės; tačiau čia daugybė grožio, nes grožio visur daugybė. Be galo gyvybingi vandenys teka senais akvedukais į didįjį miestą ir krinta daugybėje aikščių per baltų akmeninių taurių kraštus, ir plačiai išsilieja erdviuose, talpiuose baseinuose, ir šniokščia dieną, ir kelia savo šniokštimą į nakties padangę, kuri čia didi ir žvaigždėta, ir glostoma švelnių vėjų. Ir sodų čia esama, nepamirštamų alėjų ir laiptų, sumantų Michelangelo, laiptų, pastatytų pagal žemyn srūvančio vandens pavyzdį, - plačiai krisdami jie gimdo pakopą iš pakopos lyg bangą iš bangos. "Tokių įspūdžių pagautas, susitelki, susigražini save iš pretenzingos daugybės, kurį čia vis šneka ir plepa (o kokia ji šneki), ir pamažėle pradedi įžvelgti tuos labai retus daiktus, kuriuose tveria amžinybė, - ją tu gali mylėti, - ir vienišumas, - jo tykiu dalininku ir tu gali būti.

Kol kas tebegyvenu mieste ant Kapitolijaus kalvos, netoli gražiausios raitelio statulos, išlikusios iš romėnų meno, - Marko Aurelijaus paminklo; tačiau po kelių savaičių įsikursiu tykioje, kukloje buveinėje, senoje altanoje, kuri vieniša stovi didžiulio parko gilumoje, pasislėpusi nuo miesto, jo triukšmo ir atsitiktinumų. Ten gyvensiu visą žiemą ir mėgausiuos didžia tyła, iš kurios tikiusosi gauti kaip dovaną gerų ir darbščių valandų...

Iš ten, kur būsiu labiau namie, parašysiu Jums ilgesnį laišką, o jame dar pakalbėsiu ir apie tai, ką man rašėte. Šiandien turiu Jums tik pasakyti (ir galbūt negerai, kad nepadariau to jau anksčiau), kad Jūsų laiške minėta knyga (kurioje turėjo būti ir Jūsų darbu) manęs nepasiekė. Ar ji buvo gražinta Jums, galbūt iš Worpsswede's? (Mat į užsienį siuntinių nevalia persiųsti) Tai būtų geriausias atvejis, ir norėčiau, kad man tai patvirtintumėte. Tikiuosi, kad knyga nebus pradingusi, o tai -deja - nėra išimtis, turint galvoje Italijos pašto būklę.

Man būtų buvę malonu gauti tą knygą (kaip ir viską, kas duoda man žinią apie Jus); o eiles, kurios per tą laiką atsirado, aš visados, jei tik man jas patikėsite, skaitysiu ir perskaitinėsiu, ir gyvensiu jomis taip nuoširdžiai, kaip tik įstengsiu. Su linkėjimais ir sveikinimais

Jūsų

RAINER MARIA RILKE

ROMA,

1903 m. gruodžio 23 d.

Mielas pone Kappusai,

Nelikite be mano pasveikinimo, kai ateis Kalėdos ir kai Jums Šventės apsupty sunkiau negu šiaip bus nešti savo vieatvę. Tačiau jeigu tuomet pastebėsite, kad ji didelė, dėliaukitės tuo: ko gi (paklauskite save) būtų verta vieatvė, jeigu ji nebūtų didi; yra tik viena vieatvė, ir ji yra didi ir nelengva nešti, ir mažne visiems kartais ateina tokių valandų, kai jie mielu noru iškeistų ją į kokį nors net kažin kaip banalų ir pigų bendrumą, į regimybę menko sutarimo su pirmu pasitaikiusiu, labiausiai to nevertu... Bet galbūt tai kaip tik tos valandos, kada vieatvė auga; juk jos augimas yra skausmingas kaip berniukų augimas ir liūdnas kaip pavasarių pradžia. Tačiau tai neturi Jūsų išmušti iš kelio. Juk reikia tik vieno: vieatvės, didžios vidinės vieatvės. Nueiti į save ir valandų valandas su niekuo nesusitikti - štai ką privalu pasiekti. Būti vienišam, kaip buvai vienišas vaikystėje, kai suaugusieji vaikščiojo aplink, susipynę su daiktai, kurie regėjosi svarbūs ir dideli, nes didieji atrodė tokie užsiėmę, o tu visai nesupratai, ką jie veikia.

O kai vieną dieną pamatai, kad jų užsiėmimai skurdūs, kad jų profesijos sustabarėjusios ir nebesusijusios su gyvenimu, - kodėl gi ir toliau nežiūrėti į visa tai kaip vaikui ir tarytum į svetimą dalyką iš savo pasaulio gelmių, iš savo vieatvės erdvių, kuri pati yra triūsas ir rangas, ir profesija? Kam gi neišmintingą vaiko nesupratimą keisti į gynybą ir panieką, - juk nesupratimas -tai vienišumas, o gindamasis ir niekindamas tu gausini tai, nuo ko šitomis priemonėmis mėgini atsiriboti.

Prisiminkite, mielasis pone, pasaulį kurį nešiojatės savyje, ir vadinkite tuos apmąstymus kaip Jums patiks, tegu tai bus prisiminimai apie savo vaikystę ar elgesys, nukreiptas ateitin, - tik atidžiai stebėkite, kas Jumyse sukyla, ir vertinkite tatau labiau už viską, ką pastebite aplink save. Jūsų vidinis vyksmas vertas visos Jūsų meilės, turite prie jo triūsti ir neiekvoti per daug laiko ir ryžto, aiškindamasis savo santykius su žmonėmis. Kas gi Jums sakė, kad tokių santykių apskritai turite? Žinau, Jūsų profesija rūsti ir smarkiai Jums priešinga, tad iš anksto numačiau Jūsų skundą ir žinojau, kad jis pasigirs. O dabar, kai jis pasigirdo, negaliu Jūsų nuraminti, galiu tik patarti, kad pasvarstytumėt, ar ne visos profesijos yra tokios pat - kupinos reikalavimų, kupinos priešiško paskiram žmogui, sakytumei prisigėrusios neapykantos tų, kurie tylomis ir niauriai susitaikė su blaivia pareiga. Luomas, kuriame Jūs dabar priverstas gyventi, ne labiau slegiamas konvencijų, prietarų ir paklydimų nei visi kiti luomai, ir jeigu net esama tokių, kuriuose lyg ir gali išvelgti didesnę laisvę, tai nėra nė vieno, kuris būtų erdviai ir plačiai susijęs su didžiausiais dalykais, sudarančiais tikrąjį gyvenimą. Tik paskiras žmogus, būdamas vienišas, nelyg daiktas yra valdomas giliųjų dėsnių, ir kai kas nors išėina į vos bešvintantį rytmetį arba

žvelgia į vakarą, kupiną įvykių, ir pajunta, kas čia dedasi, tai bet koks luomas nukrinta nuo jo lyg nuo numirėlio, nors jis stovi pačiame gryniausio gyvenimo vidury. Tai, ką Jūs, mielasis pone Kappusai, dabar priverstas patirti kaip karininkas, tatau Jūs būtumėt daugmaž pajutęs ir kiekvienoje iš esamų profesijų, ir net jeigu, nestodamas jokion tarnybon, Jūs būtumėt ieškojęs su visuomene vien lengvo ir nepriklausomo sąlyčio, - vis tiek nebūtumėt išvengęs šiokio tokio ankštumos jausmo. Visur tas pat; tačiau tai nėra priežastis bijoti ar liūdėti; jeigu nėra bendrumo tarp Jūsų ir žmonių, stenkitės būti artimas daiktams, kurie Jūsų neapleis, juk dar esama naktų ir vėjų, keliaujančių per medžių viršūnes ir per daugybę kraštų; daiktų ir gyvūnų pasaulyje visur dar gausu vyksmo, kurio dalyviu Jums leidžiama būti; ir vaikai dar tebėra tokie pat, koks Jūs buvot vaikystėje, tokie pat liūdni ir laimingi, -ir kai Jūs mąstot apie savo vaikystę, tai ir vėlei gyvenat tarp jų, tarp vienišų vaikų, ir suaugusieji yra niekis, ir jų orumas yra bevertis.

O jeigu Jums baugu ir kančia mąstyti apie vaikystę ir apie tą paprastumą ir tylą, kuri su vaikyste susijusi, nes Jūs nebegalite tikėti Dievą, kurio ten visur pilna, tai paklauskite save, mielasis pone Kappusai, ar Jūs iš tikrųjų praradote Dievą? Argi veikiau nebus taip, kad Jūs dar niekad os jo neturėjote? O ir kada gi galėjote turėti? Nejau manote, kad vaikas gali jį išlaikyti - jį, kurį vyrai tik vos vos bepaneša ir kurio svoris prislegia senelius? Nejau manote, kad tas, kas jį tikrai turi, galėtų jį pamesti nelyg akmenuką, nejaugi drauge nepagalvojate, kad tas, kas jį turėtų, tik pats galėtų būti jo pamestas? Tačiau jeigu suvoksite, kad jo nebuvo Jūsų vaikystėje, kad Kristų suklaidino jo ilgesys, o Mahometą apgavo jo išdidumas, - ir jeigu Jūs su siaubu jaučiate, kad jo nėra ir dabar, štai šią valandą, kai mudu apie jį kalbam, Nejau manote, kad vaikas gali jį išlaikyti - jį, kurį vyrai tik vos vos bepaneša ir kurio svoris prislegia senelius? Nejau manote, kad tas, kas jį tikrai turi, galėtų jį pamesti nelyg akmenuką, nejaugi drauge nepagalvojate, kad tas, kas jį turėtų, tik pats galėtų būti jo pamestas? Tačiau jeigu suvoksite, kad jo nebuvo Jūsų vaikystėje, kad Kristų suklaidino jo ilgesys, o Mahometą apgavo jo išdidumas, - ir jeigu Jūs su siaubu jaučiate, kad jo nėra ir dabar, štai šią valandą, kai mudu apie jį kalbam, tai kokį gi pagrindą turite jo, niekad os nebuvusio, pasigesti kaip praėjusio ir ieškoti lyg pamesto?

Kodėl gi nemanote, kad jis yra būsimasis, nuo amžių stovintis priekyje, kad jis - ateitis, galutinis vaisius medžio, kurio lapija mes esame? Kas gi kliudo Jums nukelti jo gimimą į būsimus laikus ir gyventi savo gyvenimą kaip skaudžią ir gražią didingo nėštumo istorijos dieną? Nejau nematote, kad viskas, kas vyksta, visados yra pradžia, ir argi tai negalėtų būti Jo pradžia, - juk prasidėjimas visados toks gražus? Jeigu jis yra tobulas, tai ar neturi būti menkesnių pirma jo, idant jis galėtų rinktis iš gausybės ir pertekliaus? Argi jis neturi būti paskutinis, idant viską savim aprėptų, ir kokia gi būtų mūsų prasmė, jeigu tas, kurio mes trokštame, jau būtų buvęs?

Kaip bitės neša medų, taip mes renkam didžiausią saldybę iš visur ir statome Jį. Net menkais, nepastebimais žingsniais (jei tik jie daromi iš meilės) mes pradedam, darbu ir poilsiu, tylėjimu ar mažučiu vienišu džiaugsmu, visa kuo, ką mes darom vieni be dalyvių ir pasekėjų, mes duodame pradžią Jam, nors Jo nepatirsim, kaip ir mūsų protėviai negalėjo mūsų patirti. Ir vis dėlto jie, seniai praėję, yra mumyse, kaip prigimtis, kaip svoris, slegiantis mūsų lemtį, kaip šniokščiantis kraujas ir mostas, pakilęs iš laikų gilumos.

Argi kas nors gali atimti iš Jūsų viltį kada nors šitaip būti Jame, tolimiausiame, galutiniame?

Švęskite, mielasis pone Kappusai, Kalėdas su šituo pamaldžiu jausmu, kad Jam, idant Jis prasidėtų, galbūt reikalinga kaip tik ši Jūsų gyvenimo baimė; galbūt kaip tik šitos Jūsų pereinamosios dienos yra tasai laikas, kai visa Jūsų esybė triūsia prie Jo, kaip kitados jau kartą, vaikystėje, neatgaudamas kvapo esate prie Jo triušęs. Būkite kantrūs ir vykite šalin nepasitenkinimą, ir pagalvokite apie tai, kad mažiausia, ką mes galime padaryti, yra neapsunkinti Jam tapsmo labiau, negu žemė apsunkina tapsmą pavasariui, kai šis susiruošia ateiti.

Ir tegu Jums nepristinga džiaugsmo ir paguodos.

Jūsų
RAINER MARIA RILKE

ROMA,
1904 m. gegužės 14 d.

Mielasis pone Kappusai,

Daug laiko praėjo nuo tos dienos, kai gavau Jūsų paskutinį laišką. Nerūstaukite ant manęs dėl to; iš pradžių darbas, paskui visokie trukdymai, o pagaliau negalavimas neleido man sėsti prie šito atsakymo, kuris (kaip aš norėjau) turėjo pasiekti Jus iš ramių ir gerų dienų. Dabar šit vėlei jaučiuosi truputį sveikesnis (pavasario pradžia su jos piktomis, užgaidžiomis permainomis ir čia buvo nelemtai jaučiama), tad prisirengiau pasveikinti Jus, mielasis pone Kappusai, ir, kaip mokėdamas, šį bei tą atsakyti (darau tatau tikrai nuoširdžiai ir mielai) į Jūsų laišką.

Kaip matote, perrašiau Jūsų sonetą, nes man pasirodė, kad jis gražus ir paprastas, ir gimęs tos formos, kurią taip tykiai ir dorai dėvi. Tai geriausios Jūsų eilės iš tų, kurias man buvo leista skaityti. O dabar siunčiu tą nuorašą Jums, nes žinau, kiek daug svarbios ir naujos patirties duoda galimybė iš naujo atrasti kito žmogaus perrašytą savo darbą. Perskaitykite tas eiles, lyg jos būtų svetimos, ir slapčiausiomis savo gelmėmis pajusite, kaip labai jos yra Jūsų. Džiugu man buvo dažnai skaitinėti šitą sonetą ir Jūsų laišką; dėkui Jums ir už vieną, ir už antrą.

Ir nesiduokite sutrikdomas savo vienvėje dėl to, kad Jumyse esama kažko, kas veržiasi iš jos laukan. Kaip tik tasai veržimasis, jeigu naudositės juo ramiai ir apgalvotai tarytumei įnagiui, padės Jums išplėsti savo vienvę ir aprėpti ją plačius plotus. Žmonės (padedami konvencijų) visur rado lengvus sprendimus ir net lengviausius tų lengvų sprendimų aspektus; o juk yra aišku, kad mums reikia laikytis to, kas sunku; visa gyvastis laikosi to, visi gamtos padarai auga ir ginasi pagal savo rūšį ir yra savaime saviti, stengiasi bet kokia kaina tokie būti, net jei reikia grumtis su kažin koku pasipriešinimu. Mažai mes težinom, bet kad turime remtis tuo, kas sunku, yra tikras dalykas, kuris niekadės mūsų nepaliks: gera būti vienišam, nes vienvė sunki; o jei kas nors yra sunku - tai tik dar viena priežastis tatau padaryti.

Ir mylėti gera; mat meilė sunki. Žmogui mylėti žmogų: tai galbūt mums visų sunkiausia, kraštutinė užduotis, paskutinis išbandymas ir išmėginimas, triūsas, kuriam visas kitas triūsas tėra tik pasirengimas. Todėl jauni žmonės, viską vos pradedantys, dar nesugeba mylėti: jie turi mokytis meilės. Visa esybe, visomis išgalėmis, sutelktomis aplink savo vienišą, baugią, aukštytį plakančią širdį, turi jie mokytis mylėti. Tačiau mokymosi metas visuomet yra ilgas, uždaras laikas, tad ir meilė ilgam laikui į priekį ir ligi tolimo gyvenimo taško yra: vienvė, padidėjusi ir pagilėjusi vienuma tam, kuris myli. Meilė iš pradžių visai nėra tai, ką vadiname išsižadėjimu, atsidavimu ir susiliejimu su kitu (ko gi būtų vertas nenuskaidrėjusių ir neužbaigtų, dar nesutvarkytų pradų susiliejimas?), tai kilni proga individui bręsti, tapti šiuo tuo savyje, tapti pasauliu, pasauliu sau ir vardan kito, tai didis, nekuklus reikalavimas jam, reiškias išrinkimą ir pašaukimą į plačias erdves, Tik ta prasme, kaip užduotimi triūsti prie savęs ("klaustyti ir belsti dieną ir nakčią"), jauni žmonės turi teisę naudotis jiems duodama meile. Išsižadėjimas ir atsidavimas ir visoks bendrumas visai jiems nederamas (juk jie dar ilgai ilgai turi taupyti ir kaupti), tatau - galutinis tikslas, kuriam dabar dar kažin ar išvis užtenka žmogaus gyvenimo.

Bet štai čia taip dažnai ir taip sunkiai klysta jaunimas (mat esminis jų bruožas yra neturėti kantrybės): meilei užplūdus, jie sviedžia save vienas antram, švaisto save, nors dar tebėra nesusidėstę, nesusitvarkę, susijaukę... Ir kas gi bus paskui? Ką gi veikti gyvenimui su šita krūva pusiau sudaužytų daiktų, kurią jie vadina savo bendrumu ir kurią, jei tik būtų įmanoma, mielai vadintų savąja laime ir

savą ateitimi? Šitaip kiekvienas vardan kito praranda save, praranda ir kitą ir daugybę kitų, kurie dar buvo beateiną. Ir praranda platumas ir galimybes, išmaino tykių, nuojautos kupinų daiktų artėjimą ir lėkimų šalin į nevaisingą sumišimą, iš kurio nieko nebegali išeiti: nieko, tik truputėlis pasidrygėjimo, nusivylimo ir skurdo ir dar gelbėjimasis, stveriantis kurios nors iš daugybės konvencijų, kurių lyg viešų užuoglaudų tiek daug pristatyta palei šitą visų pavojingiausią kelią. Jokia žmonių išgyvenimo sritis nėra taip gausiai aprūpinta konvencijomis kaip šita; išmoningiausių formų gelbėjimosi žiedai, valtytys ir pripučiamos pagalvės yra po ranka; visokiausių priebėgų mokėjo prigalvoti viešoji nuomonė, mat ji, linkusi meilės gyvenimą laikyti pramoga, turėjo ir įrengti jį taip, kad jis būtų lengvas, pigus, nepavojingas ir saugus kaip visos viešosios pramosos.

Tiesa, daugelį jaunų žmonių, kurie myli neteisingai, t.y. tiesiog atsiduodami ir išsižadėdami vienvėdės (didžioji dauguma juk visados tokia liks), slegia klaidos nuojauta, jie mėgina savu, asmeniniu būdu pasiekti, kad būseną, kurion jie patekė, taptų gyvybinga ir vaisinga; mat jų pačių prigimtis jiems sako, kad meilės klausimų, net labiau nei visko, kas šiaip dar svarbu, neįmanoma išspręsti viešai, pagal tokį ar kitokį susitarimą; kad tai yra klausimai, panašūs į vieno žmogaus klausimus kitam, ir kad kiekvienu atveju jiems būtinas naujas, ypatingas, tiksliai asmeninis atsakymas; bet kaipgi jie, jau susimetę krūvon, nebeskiriami jokios ribos ir nebesiskiriantys vienas nuo kito, taigi nebeturi jau nieko savo, gali rasti išeiti iš pačių savęs, iš po žemėmis jau palaidotos vienvėdės gelmių?

Jų elgesį diktuoja bendras bejėgiškumas, ir jeigu tada, kupini kuo geriausių norų, jie mėgina išvengti jiems įtartinų konvencijų (sakysim, santuokos), tai patenka į ne tokio aiškiaus, bet lygiai tokio pat mirtino konvencionalaus sprendimo pinkles; mat tuomet aplink juos plačiu ratu vien konvencijos, o ten, kur veiklos paskata yra anksti susiliejęs, drumstas bendrumas, kiekvienas veiksma konvencionalus: kiekvienam santykiui, į kurį. nuveda toks suglumimas, esama savos konvencijos, kad ir kokia ji būtų netinkama (t.y. įprastine prasme nemoralinė); ir net išsiskyrimas čia būtų konvencionalus žingsnis, neasmenišką atsitiktinį apsisprendimą, bejėgišką ir nevaisingą.

Kas rimtai pasižiūrės, pamatys, kad, kaip mirčiai, kuri yra sunki, sunkiai meilei irgi dar nėra jokio pamokymo, jokio sprendimo, jokio nurodymo ar kelio; ir nepavyks tom dviem užduotims, kurias mes nešam kaip paslaptį ir neatplėštas perduodam toliau, surasti kokių nors bendrų, susitarimų paremtų taisyklių. Tačiau tiek, kiek mes pradėdam mėginti gyvenimą kaip individai, šie didūs dalykai mums, individams, darosi artimesni. Reikalavimai, kuriuos mūsų raidai kelia sunkus meilės triūsas, yra nežmoniškai dideli, ir mes, pradžiamoksliai, nepajėgūs su jais susidoroti. Bet jeigu vis dėlto ištersim ir priimsim tą meilę kaip naštą ir mokymosi laiką, užuot įsileidę į visus tuos lengvus ir lengvabūdiškus žaidimus, už kurių žmonės pasislėpė nuo rimtų rimčiausios savo būties esmės, - tai galbūt tie, kurie ateis gerokai vėliau už mus, pajus bent mažutę pažangą ir palengvėjimą; tai jau būtų daug.

Juk mes tik vos vos tepradėdame žiūrėti į atskiro žmogaus santykį su kitu atskiru žmogumi be prietarų ir dalykiškai, ir mėgindami įtvirtinti tokius santykius, gyvenime neturime prieš akis jokio pavyzdžio. Ir vis dėlto laikų permainose jau esama šio to, kas gali padėti mūsų droviems pirmamokslių žingsniams.

Mergaitė ir moteris, pradėjusios naujai, savitai skleistis, tik laikinai mėgdžios blogus ir gerus vyrų bruožus ir kartos vyrų profesijas. Po tokių pereinamųjų laikų netikrumo pasirodys, kad moteris tik tam išmėgino šito (dažnai juokingo) maskarado gausybę ir įvairovę, idant apvalytų savo gryniausią esybę nuo bjaurojančių kitos lyties įtakų. Juk moteris, kuriose tveria ir gyvuoja labiau tiesioginis, vaisingesnis ir daugiau pasitikėjimo turįs gyvenimas, turi iš principo pasidaryti brandesniais žmonėmis, žmogiškesniais žmonėmis nei lengvas, kūniško vaisiaus svorio po gyvenimo paviršium netraukiamas vyras, kuris per savo puikybę ir skubą nemoka vertinti to, ką tariasi mylįs. Kai moteris savo išorinės padėties kaitoje atsikratys gryno moteriškumo konvencijų, šitas skausmuose ir pažeminimuose išnešiotas josios žmogiškumas pasirodys dienos šviesoje, ir vyrai, šiandien dar nenujaučią to žmogiškumo artėjimo, bus jo nustebinti ir priblokšti. Vieną dieną (šiandien apie tai, bent Šiaurės

kraštuose, jau byloja patikimi ir ryškūs ženklai), vieną dieną atsiras mergina ir moteris, kurios vardas bus jau ne vien vyriškumo antitezė, o kažkas savarankiška, kažkas, kas žadins mintis ne apie papildymą ir atsiribojimą, o vien apie gyvenimą ir esatį: moteriškos lyties žmogus.

Ši pažanga (iš pradžių net visai prieš nespėjančių į koją vyrų valią) permains meilės išgyvenimą, kuris dabar kaupinas paklydimų, pakeis jį iš pačių pamatų, padarys jį santykiu, siejančiu jau nebe vyrą su moteriške, bet žmogų su žmogum. Ir ta žmogiška meilė (kuri ir surišdama, ir paleisdama bus pilna begalinės atodairos, bus tyli ir gera, ir tyra) panėšės į tą meilę, kurią mes grumdami per vargus ruošiam, į meilę, kurios pagrindas yra tas, kad dvi vienatvės viena kitą saugo ir sveikina, nesibraudamos viena į kitos valdas.

Ir dar vienas dalykas: nemanykite, kad toji didi meilė, kuri Jums, dar vaikui, kitados buvo užkrauta, tuščiai pražuvo; iš kur žinote, gal anuomet Jumyse subrendo dideli ir geri troškimai ir pasiryžimai, kuriais Jūs ir šiandien dar gyvas? Manau, kad anoji meilė todėl tokia stipri ir galinga išliko Jūsų atmintyje, kad ji buvo Jūsų pirmasis didis vienišumas ir pirmasis Jūsų vidinis triūsas prie savo gyvenimo. Kuo geriausi linkėjimai Jums, mielasis pone Kappusai!

Jūsų

RAINER MARIA RILKE

BORGEBY GARD, FLADIE,
ŠVEDIJA,
1904 m. rugpjūčio 12 d.

Vėlei noriu valandžiukę pasikalbėti su Jumis, mielasis pone Kappusai, nors negaliu pasakyti bemaž nieko, kas galėtų padėti, kas bent kiek būtų naudinga. Patyrėte daug ir didžių liūdnumų, kurie praėjo. Ir sakote, kad net tas praėjimas buvo Jums sunkus ir slegiantis. Bet prašau Jus pagalvoti, ar tik nebus taip, kad tie dideli liūdnumai veikiau perėjo kiaurai per Jus? Kad daug kas Jumyse persimainė, kad Jus kažkur, kažkurioje savo esybės kertėje, pakitote, kol buvote liūdnas? Pavojingi ir blogi yra tikrai tie liūdnumai, kurie nešami į žmones, trokštant juos nuslopinti; kaip paviršutiniškai ir paikai gydomos ligos jie tikrai atsitraukia ir po trumpo atokvėpio dar šurpiausiai prasiveržia; ir kaupiasi Jūsų viduje, ir yra gyvenimas, negyventas, paniekintas, prarastas gyvenimas, nuo kurio ir numirti galima. Jei įstengtumėm pažvelgti toliau, nei siekia mūsų žinojimas, ir dar truputėlį dirstelėti anapus mūsų nuojautos pylimų, galbūt tada savo liūdnumus kęstumėm su didesniu pasitikėjimu nei savo džiaugsmus. Mat jie - tai akimirkos, kai į mus įžengia kažkas nauja, kažkas nežinoma; mūsų jausmai sulaiko kvapų droviai sumišę, viskas mumyse susigūžia, stoja tyli, o naujumas, niekam nepažįstamas, stovi pačiam vidury ir tyli.

Manau, kad beveik visi mūsų liūdnumai yra įtampos momentai, kai mums regisi, jog esam sukaustyti, nes nebegirdim, kaip gyvena mūsų suglumę jausmai. Nes esam vieni su svetimumu, įžengusiu į mus; nes viskas, kas mums artima ir įprasta, valandžiukę iš mūsų atimama; nes stovime pereinamojoj akimirkoj, kur negalime likti stovėti. Todėl liūdnumas ir praeina: tasai naujumas, tasai mūsų papildymas, įžengė į mūsų širdį, nukeliavo į jos slapčiausią ertmę ir net ten jo nebėra, - jis jau mūsų kraujyje. Ir mes nesužinome, kas tai buvo. Nesunku būtų mus įtikinti, kad nieko nenutiko, o vis dėlto mes pasikeitę, kaip pasikeičia namai, į kuriuos įžengė svečias. Negalime pasakyti, galbūt ir niekuomet nesužinosime, kas ten atėjo, tačiau daugybė ženklų byloja, kad šitaip į mus įžengia ateitis, idant pavirstų mumis daug anksčiau, negu turės nutikti. Todėl ir yra taip svarbu būti vienišam ir atidžiam, kai esi liūdnas: mat tas tariamai sustingęs ir be jokių įvykių akimirksnis, kai į mus įžengia mūsų ateitis, gyvenimui kur kas artimesnis nei anas antrasis, triukšmingas ir atsitiktinis momentas, kai ji mums, tarytum iš išorės atėjusi, nutinka. Juo tylėsnis, kantresnis ir atviresnis esam liūdėdami, juo giliau ir juo

tvirtesniu žingsniu įeina į mus tai, kas nauja, juo geriau mes tatau perimam, juo labiau bus tatau mūsų lemtis, ir mes jai, kai ji vieną dieną "nutiks" (tai yra: iš mūsų žengs pas kitus), jausimės be galo giminingi ir artimi. O tai yra reikalinga. Reikalinga, - ir ta kryptimi palengva klostysis mūsų raida, -kad tai, kas mus ištinka, būtų ne svetima, o vien jau nuo seno mums priklausą dalykai. Mums teko permąstyti jau tiek daug judėjimo sąvokų, palengva turėsime išvelgti, kad ir tai, ką mes vadiname lemtimi, kyla iš žmonių, ne iš išorės į juos įžengia. Tik todėl, kad tiek daug žmonių nesiurbė į save ir nevertė savimi savo lemčių, kol šios juose gyveno, jie neįstengė išvelgti, kas kyla iš jų; tatau buvo žmonėms taip svetima, kad jie, pagauti išgąščio ir sutrikę, manė, jog tai turėjo kaip tik šią akimirką įžengti į juos, mat tvirtino gali net prisiekti, kad anksčiau nieko panašaus savyje nebuvo aptikę. Ilgai buvo klaidingai manoma apie saulės judėjimą, lygiai taip pat klaidingai ligi šiol tebemanoma apie būsimų dalykų judėjimą. Ateitis stovi vietoje, mielasis pone Kappusai, o mes judame begalinėje erdvėje. Kaipgi mums gali nebūti sunku?

O jeigu ir vėl prašneksime apie vienatvę, tai darosi vis aiškiau, kad ji iš esmės nėra dalykas, kurį galima rinktis ar atmesti. Mes esam vieniši. Galima apsigaudinėti ir apsimetinėti, tarytum nebūtumėm. Tai ir viskas. Bet juk kur kas geriau suprasti, kad esam, net laikyti tai išeities tašku. Aišku, tada pasitaikys akimirka, kai mums ims suktis galva; mat visi taškai, ties kuriais buvo įpratus stabtelėti mūsų akis, bus atimti iš mūsų, nebeliks nieko, kas būtų arti, o visa, kas toli, pasidarys be galo toli. Žmogus, mažne be jokio pasiruošimo ir perėjimo iš savo kambario perkeltas aukštų kalnynų viršūnėn, turėtų panašiai jaustis: neapsakomas netikrumas, jausmas, kad jis visiškai patekęs bevardžių galybių malonėn, jį kone sugniuždytų. Jis tartųsi krintas ar manytų esąs išsviestas erdvėn arba išskaidytas į tūkstantį dalių: kokį neįtikėtiną melą turėtų išgalvoti jo smegenys, kad šis atitiktų ir praskaidrintų jo sielos būseną. Taip ir tam, kuris tampa vienišas, pasikeičia visi atstumai, visi matai; staiga įvyksta daugybė tokių pokyčių, ir tuomet, nelyginant anam žmogui kalno viršūnėje, jam kyla neįprastų vaizdinių ir keistų pojūčių, kurie, regis viršija visas išstveriamumo ribas. Tačiau būtina, kad mes ir tai patirtume. Turime priimti savąją būtį taip plačiai, kaip tik įmanoma; viskas, net neįtikėtini dalykai turi būti joje galimi. Tai iš esmės vienintelė drąsa, kurios iš mūsų reikalaujama: būti drąsiems net akivaizdoje keisčiausių, įstabiausių, visiškai nepaaiškinamų dalykų, su kuriais galime susidurti. Kad žmonės šia prasme buvo bailiai - tatau labai pakenkė gyvenimui; išgyvenimai, kurie vadinami "pasirodymais", visas vadinamasis "dvasių pasaulis", mirtis - visi tie mums tokie giminingi dalykai kasdieninės gynybos taip labai išstumti iš gyvenimo, kad juslės, kuriomis juos galėtumėm pagauti, dabar jau atbukusios. O ką ten bekalbėti apie Dievą. Tačiau nepaaiškinamų dalykų baimė ne tik nuskurdino individą; ir žmonių santykius ji apribojo, sakytum iškėlė iš begalinių galimybių upės vagos į dyką krantą, kur nieko nevyksta. Mat ne vien dėl tingumo žmonių santykiai, pasidarę tokie neapsakomai monotoniški, be jokio atsinaujinimo kartojasi nuo vieno atvejo ligi kito, - čia kaltas ir būgštavimas, kad gali patirti naują, nenumatytą išgyvenimą, kuriam žmogus tariasi nesąs subrendęs. Tačiau tik tas, kuris viskam pasirengęs, kuris neatmeta nieko, net pačių mįslingiausių dalykų, gyvens savo santykį su kitu žmogum kaip gyvą ir įstengs išsemti pats savo būtį. Mat jeigu įsivaizduosime šitą individo būtį kaip didesnę ar mažesnę patalpą, tai pasirodys, kad dauguma pažįsta tik savo patalpos kertele, tik vietą palangėje, tik nedidelę atkarpą, kuria jie vaikšto pirmyn ir atgal Šitai jie įgyja šio tokio tikrumo. Ir vis dėlto kur kas žmogiškesnis tasai pavojingas netikrumas, kuris Poe apsakymuose verčia kalinius apgrauibomis aiškintis savo šurpių kalėjimų formas ir ieškoti sąlyčio su neapsakomais savo buveinės siaubais. O mes juk ne kaliniai. Aplink mus ne kilpos ir pinklės paspėstos, ir nėra nieko, kas mus turėtų bauginti ar kamuoti. Mes esame paleisti į gyvenimą kaip į tą stichiją, kuriai labiausiai tinkame, be to, dėl tūkstantmečius trukusio prisitaikymo esame pasidarę tokie į tą gyvenimą panašūs, kad dėl sėkmingos mimikrijos mus vos begalima atskirti nuo visų aplinkinių daiktų, jei tik laikomės tykliai. Neturime pagrindo nepasitikėti savo pasauliu, nes jis nėra mums priešiškas. Jeigu jame esama siaubų, tai čia mūsų siaubai, jeigu jame esama bedugnių, tai tos bedugnės mums priklauso, jeigu tyko

pavojai, tai turime mėginti juos mylėti. Ir jeigu tik kursime savo gyvenimą remdamiesi principu, patariančiu visados laikytis to, kas sunku, tai tie dalykai, kurie dabar dar atrodo itin svetimi, pasidarys mūsų intymiausiais ir ištikimiausiais bičiuliais. Kaipgi mes galime pamiršti tuos senus mitus, stovinčius visų tautų pradžioje, - mitus apie slibinus, kurie lemiama akimirka pavirsta princesėmis; galbūt visi mūsų gyvenimo slibinai yra princesės, vien ir telaukiančios, kada mes vieną dieną pasirodysim esą gražūs ir drąsūs. Galbūt visi šiurpai slapčiausioje gelmėje tėra bejėgystė, besišaukianti mūsų pagalbos.

Tad nevalia, mielasis pone Kappusai, išsigąsti, jeigu prieš Jus iškyla toks didelis liūdnumas, kokio dar niekadose nebuvot regėjęs; jeigu nerimas nelyg šviesa ir debesų šešėliai slenka per Jūsų rankas ir visus Jūsų darbus. Turite galvoti, kad Jums kažkas darosi, kad gyvenimas Jūsų nepamiršo, kad jis laiko Jus rankoje; jis neleis Jums nukristi. Kodėl gi norite pašalinti iš savo gyvenimo kokį nors neramumą, kokį sielvartą, kokį ilgesį, jeigu nežinote, ką tos būsenos Jumyse nuveikia? Kam kamuojate save klausimu, iš kur visa tai gali kilti ir kur visa tai veda? Juk žinote, kad esate pereinančiose stadijose ir užvis labiausiai trokštumėte pasikeisti. Jeigu Jumyse vykstantys procesai kokiu nors atžvilgiu liguisti, tai prisiminkite bent, kad liga yra priemonė, kuria organizmas vaduojasi nuo svetimkūnių; tad reikia tiktai padėti jam sirgti, išsisirgti iki galo ir išsiveržti į laisvę, nes tai - jo pažanga. Jumyse, mielasis pone Kappusai, dabar vyksta tiek daug dalykų; turite būti kantrus kaip ligonis ir pasitikėti kaip besveikstantis; juk galbūt esate ir vienas, ir antras. Maža to: esate ir gydytojas, turįs pats save prižiūrėti. O kiekvienoje ligoje būna daugybė dienų, kai gydytojas nieko daugiau negali paveikti ir turi tik laukti. Kaip tik tai dabar pirmiausia turite daryti ir Jūs, būdamas pats savo gydytoju.

Nestebėkite savęs pernelyg atidžiai Nedarykite pernelyg skubotų išvadų iš to, kas vyksta su Jumis; tegu tatai sau paprasčiausiai vyksta. Priešingu atveju pernelyg lengvai pradėsite su priekaištais (tai yra: morališkai) žiūrėti į savo praeitį, kurios dalelė, be abejo, slypi visuose dalykuose, su kuriais susiduriate. Tačiau berniukiškų klaidžiojimų, potraukių ir troškimų atbalsiai, veikiantys Jumyse, nėra tai, ką Jūs prisimenate ir smerkiate. Nepaprasta vienišos ir bejėgės vaikystės situacija yra tokia sunki, tokia sudėtinga, tokia priklausoma nuo daugybės įtakų ir kartu tokia atskirta nuo visų tikrų gyvenimo saitų, kad ten, kur į ją įsiskverbta yda, nevalia išsyk apie ydą kalbėti. Apskritai reikia būti labai atsargiam su vardais; taip dažnai gyvenimas sudūžta, atsimušęs į nusikaltimo vardą, o ne į patį bevardį ir asmenišką veiksmą, kuris galbūt buvo itin konkreti to gyvenimo būtinybė ir kurį gyvenimas galėjo be vargo priimti. O tiek daug jėgų išėikvojęs tariatės tik todėl, kad pervertinat pergalę; ne ji yra tasai "didis dalykas", kurį manotės nuveikęs, nors Jūsų nuojauta ir teisinga; didis dalykas yra tai, kad jau buvo kažkas, kuo Jūs galėjote pakeisti aną apgaulę, kažkas tikra ir realu. Be to ir Jūsų pergalė būtų buvusi tik moralinė reakcija, neturinti platesnės reikšmės, o dabar ji tapo Jūsų gyvenimo atkarpa. Jūsų gyvenimo, mielasis pone Kappusai, apie kurį aš mąstau, tiek daug jam visko linkėdamas. Ar pamenate, kaip tasai gyvenimas veržėsi ištrūkti iš vaikystės ir ilgėjosi "didžiųjų dalykų"? Aš matau, kaip jis dabar, palikęs didžius, ilgisi dar didesnių. Todėl jis ir nesiliauja buvęs sunkus, bet todėl jis ir nesiliaus augęs.

Ir jeigu dar ką nors turėčiau čia pridurti, tai šitą ką:

nemanykit, kad tas, kuris Jus mėgina guosti, pats be jokių vargų gyvena tarp paprastų ir tylių žodžių, kartais malonių Jums. Jo gyvenimas kaupinas vargų ir liūdnumo ir smarkiai atsilieka nuo Jūsiškio. Bet jeigu būtų kitaip, jis niekadose nebūtų įstengęs tų žodžių surasti.

Jūsų

RAINER MARIA RILKE

FURUBORG, JONSERED,

ŠVEDIJOJ,

1904 m. lapkričio 4 d.

Mielasis pone Kappusai,

Per laiką, praslinkusį be laiškų, aš iš dalies keliavau, o iš dalies buvau toks užsiėmęs, kad negalėjau parašyti. Ir net šiandien rašyti man sunku, nes jau turėjau parašyti tiek daug laiškų, kad net ranka pailso. Jei galėčiau diktuoti, daug ką Jums pasakyčiau, o dabar štai tik keli žodžiai, atsakant į Jūsų ilgą laišką.

Aš taip dažnai ir su tokiais koncentruotais linkėjimais galvoju apie Jus, mielasis pone Kappusai, kad Jums tatai iš teisybės turėtų kaip nors padėti. Ar mano laiškai iš tikrųjų gali būti kokia nors pagalba, aš dažnai abejoju. Tik nesakykit: taip, jie man pagalba. Priimkite juos ramiai ir be didelės padėkos, ir palūkėkime, kas iš to bus.

Turbūt nebus naudos, jei imsiu čia gilintis į Jūsų paskirus žodžius; mat tai, ką galėčiau pasakyti apie Jūsų polinkį dvejoti arba apie Jūsų nesugebėjimą suderinti išorinį gyvenimą su vidiniu, arba apie viską, kas Jus dar šiaip kamuoja, - tai vis bus tas pat, ką jau esu kalbėjęs: tas pats troškimas, kad turėtumėte pakankamai kantrybės ištvirti ir pakankamai naivumo tikėti; kad kasdien vis labiau pasikliautumėte tuo, kas sunku, ir savo vienatve tarp kitų. O apskritai leiskite gyvenimui tekėti sava vaga. Patikėkite: gyvenimas teisus bet kuriuo atveju.

Ir apie jausmus: tyri visi jausmai, kurie Jus sutelkia ir pakylėja; netyras tas jausmas, kuris apima tik vieną Jūsų esybės pusę ir ją šitaip perkreipia. Viskas, ką galite mąstyti savo vaikystės akivaizdoje, yra gera. Viskas, kas padaro iš Jūsų daugiau, nei esate buvęs savo geriausiomis valandomis, yra teisinga. Kiekvienas padidėjimas yra gėris, jeigu tik jis tvinksi visame Jūsų kraujyje, jeigu tik jis yra ne svaigulys, ne drumzlės, o džiaugsmas, kurio net dugną gali įžvelgti. Ar suprantate, ką turiu galvoje?

O Jūsų dvejonė gali tapti gera savybe, jeigu ją ugdysit. Ji turi pasidaryti nusimananti, turi pavirsti į kritiką. Kai tik ji norės Jums ką nors sugadinti, klauskite ją, kodėl kas nors yra šlykštu, reikalaukite išjos įrodymų, tikrinkite ją, ir pamatysite, kad ji galbūt suglums ir sutriks, o galbūt įnirtingai priešinsis. Tačiau nenusileiskite, reikalaukite argumentų, elkitės taip atidžiai ir nuosekliai kiekvieną paskirą sykį, ir ateis diena, kai ji iš griovėjos pasidarys viena geriausių Jūsų darbininkių, - galbūt net pačia protingiausia iš visų, statančių Jūsų gyvenimą.

Šit ir viskas, mielasis pone Kappusai, ką šiandien įstengiau Jums pasakyti. Tačiau drauge siunčiu Jums atspaudą nedidelio kūrinio, ką tik pasirodžiusio prahiškiam "Vokiečių darbe". Ten aš toliau kalbuosi su Jumis apie gyvenimą ir mirtį ir apie tai, kad abu jie didingi ir puikūs.

Jūsų

RAINER MARIA RILKE

PARYŽIUS,

1908 m., antrąją Kalėdų dieną

Turite sužinoti, mielasis pone Kappusai, kaip labai aš apsidžiaugiau gavęs iš Jūsų šitą gražų laišką. Jūsų praneštos naujienos, šit ir vėl tikros ir žodžiais išreiškiamos, man regisi geros; kuo ilgiau apie jas galvojau, tuo labiau man rodėsi, kad jos iš tiesų geros. Tatai iš teisybės ir norėjau Jums parašyti Kūčių dienas; tačiau per darbą, kuriuo šią žiemą gyvenu visokeriopai ir be paliovos apsikrovęs, senoji šventė taip greit atėjo, kad mažne neturėjau laiko net būtiniausių dalykų nusipirkti - juo labiau rašyti.

Tačiau aš dažnai mąščiau apie Jus per šitas švenčių dienas ir vaizdavausi, koks tylus Jūs turite būti savo vienišam forte tarp dykų kalnų, kuriuos didieji pietų vėjai taip puola, lyg ketintų juos dideliais gabalais praryti.

Tyla, kurioje esama erdvės tokiems garsams ir tokiam judėjimui, turi būti neaprėpiama, ir kai pagalvoji, kad visa tai dar papildo ir, galbūt kaip slapčiausias šitos priešistorinės harmonijos tonas,

drauge ošia tolina jūra, tai gali Jums tik palinkėti, kad kantriai ir su pasitikėjimu leistumėt triūsti prie Jūsų nuostabiai vienatvei, kurios jau niekadus nebebus galima ištrinti iš Jūsų gyvenimo; kuri visuose dalykuose, skirtuose Jums dar patirti ir nuveikti, bus pratęsta ir patyliukais veiks lyg anonimiška lemiama įtaka, - maždaug taip, kaip mūsų protėvių kraujas be paliovos tvinksi mumyse, susiliedamas su mūsų pačių krauju ir padarydamas mus tokius vienatinius ir nepakartojamus, kokie mes esam kiekviename savo gyvenimo vingyje.

Taip, aš džiaugiuosi, kad Jūs turite šitą tvirtą, nusakomą egzistenciją, tą laipsnį, tą uniformą, tą tarnybą, visus tuos apčiuopiamus ir apibrėžtus dalykus, kurie tokioje aplinkoje, šalia lygiai taip pat izoliuoto ir negausaus būrio, darosi rimti ir būtini, kurie reiškia ne vien kario profesijai būdingą žaidimą ir laiko stūmimą, bet ir budrų pritaikymą ir kurie ne tik leidžia gyvuoti savarankiškam dėmesingumui, bet ir stačiai ugdo jį. O juk būti situacijose, kurios prie mūsų triūstų, kurios mus retkarčiais pastatytų didžių gamtos dalykų akivaizdon - tai ir yra viskas, ko mums būtinai reikia.

Ir menas tėra vienas iš gyvenimo būdų, ir jam galima ruoštis šiaip sau gyvenant, net pačiam to nežinant; kiekvienoje tikrovėje mes esame artimesni jo kaimynai nei tuomet, kai įsigyjame kurią nors iš tų netikroviškų, pusiau artistinių profesijų, kurios, demonstruodamos tariamą artumą menui, praktiškai neigia ir puola bet kokio meno egzistenciją, kaip, sakysim, daro visa žurnalistika ir beveik visa kritika, ir trys ketvirtadaliai to, kas vadinasi ir geidžia vadintis literatūra. Žodžiu, džiaugiuosi, kad atsispyrėt pavojui patekti į tas sferas ir gyvenate vienišas ir drąsus kažkur rūsčioje realybėje. Tegu beprasidedantys metai Jus čia palaiko ir stiprina.

Visada Jūsų
R.M.RILKE